

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการรับชมโทรทัศน์ร่วมกันของผู้ชมในชุมชนชนบทหมู่บ้านสันมงคลเป็นการศึกษากลุ่มผู้ชมโทรทัศน์ร่วมกันโดยมีข้อสันนิษฐานว่า รูปแบบพฤติกรรมการรับชมโทรทัศน์ร่วมกันของกลุ่มผู้ชมทางชนบทเกิดจากความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มผู้ชมและการรับชมโทรทัศน์ร่วมกันของผู้ชมในชนบทเป็นการตอบสนองของความต้องการด้านสังคมและจิตใจ จากข้อสันนิษฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า มนุษย์นั้นเป็นสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นสังคม โดยในแต่ละสังคมนั้นมีสาเหตุและปัจจัยในการรวมตัวทางสังคมที่แตกต่างกันออกไป Feldman (Feldman อ้างถึงใน สิทธิโชค วรานุสันติกุล, 2546 : 225-227) กล่าวว่าในทางด้านสังคมศาสตร์ มีการจัดกลุ่มของการรวมตัวทางสังคมและสาเหตุพอสังเขปได้ดังต่อไปนี้ ว่า

1. เป้าหมายกลุ่มหรือกิจกรรมของกลุ่มมีความดึงดูดใจ (Attraction to Group Activities Goals) สาเหตุสำคัญอย่างแรกที่คนเราต้องเข้าร่วมกลุ่มเพราะว่ากิจกรรมของกลุ่มหรือเป้าหมายของกลุ่มสามารถตอบสนองของความต้องการดังกล่าว ตัวอย่างเช่น นักการเมืองส่วนมากเลือกเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นแหล่งสังกัด เพราะพรรคนั้นสามารถตอบสนองความต้องการที่จะเอาชนะการเลือกตั้งของตนได้
2. ความคล้ายคลึงกันในบรรดาสมาชิกในกลุ่ม (Liking for Group Members) Feldman นักจิตวิทยาสังคม ได้อธิบายว่า สาเหตุที่ทำให้คนชอบพอกันและกันได้แก่ความคล้ายคลึงกันของความคิด ค่านิยม (Similarity) การอยู่ใกล้ชิดกัน (Proximity) ความมีเสน่ห์ของบุคลิกภาพ (Physical Appearance) การแลกเปลี่ยนความมีประโยชน์ต่อกัน (Reward Reciprocity) เหตุเหล่านี้สามารถอธิบายได้ว่าการที่สมาชิกเข้าร่วมกลุ่มได้ก็ตาม เป็นเพราะสมาชิกกลุ่มนั้นมีลักษณะต่างๆดังที่กล่าวไปแล้วเป็นแรงดึงดูดใจให้ชอบพอกันและกัน ความสัมพันธ์ส่วนตัวอันเกิดจากความชอบพอกันมีส่วนสำคัญที่ทำให้คนเรายินดีเข้าร่วมเป็นสมาชิก
3. ความต้องการที่จะเข้าร่วมกลุ่มมีอยู่ในตัวมนุษย์อยู่แล้ว นักจิตวิทยาส่วนหนึ่งให้ข้อสมมติฐานว่า การที่มนุษย์ชอบเข้าร่วมกลุ่มเป็นเพราะว่า การเข้าร่วมกลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการทางสังคมและอารมณ์ของตนเอง เพื่อพิสูจน์สมมติฐานนี้ได้มี

การอ้างอิงถึงทฤษฎีของนักจิตวิทยาหลายท่านเช่น Festinger (Festinger อ้างถึงใน สิทธิโชค วรานุสันติกุล, 2546 : 227) ได้ให้คำอธิบายว่า คนเรามีความต้องการที่จะเปรียบเทียบกับคนอื่น (Need for Social Comparison) ในด้านความคิดเห็น ทศนคติ ความเชื่อ และอารมณ์ เพื่อจะได้รู้ว่าถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อไม่มีมาตรฐานการเปรียบเทียบหรือมีแต่ไม่ชัดเจน คนเราต้องอาศัยการเปรียบเทียบกับคนอื่นเพื่อเป็นข้อมูลการประเมินอย่างชัดเจนสำหรับตนเอง

กลุ่มสังคม (Social Group) คือกลุ่มคน (Human Group) แต่เป็นกลุ่มคนผู้ที่มีความสัมพันธ์ กระทบต่อกันทางสังคม Pual B. Hoeton และ Chester L. Hunt (Pual B. Hoeton และ Chester L. Hunt อ้างถึงใน ณรงค์ เสียงประชา, 2541) ได้ให้ความหมายของกลุ่มคนทางสังคมว่า กลุ่มสังคมคือกลุ่มคนที่ไม่เพียงแต่มีความใกล้ชิดกันทางร่างกายเท่านั้น แต่จะต้องมีการกระทำต่อกันทางสังคม มีการเฝ้าการตอบสนองซึ่งกันและกันและมีการติดต่อสัมพันธ์กันตามสถานภาพและบทบาท มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันมีความเชื่อในด้านค่านิยมร่วมกันหรือคล้ายคลึงกัน ตัวอย่างของกลุ่มสังคม เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มข้าราชการ

ณรงค์ เสียงประชา (2541) กล่าวว่า การแบ่งกลุ่มชนิดของกลุ่มสังคม อาจแบ่งได้แตกต่างกันออกไป ได้มีผู้รู้และนักสังคมวิทยาแบ่งชนิดของกลุ่มสังคม โดยอาศัยเกณฑ์การแบ่งแตกต่างกันไป เช่น ใช้ลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในกลุ่ม คำนึงถึงระยะเวลาที่กลุ่มสังคมนั้นดำรงอยู่ คำนึงถึงขนาดของกลุ่ม ฯลฯ ชนิดของกลุ่มสังคมที่มีผู้แบ่งไว้เช่น

- 1) กลุ่มปฐมภูมิและทุติยภูมิ (Primary and Secondary) Charles H. Cooley (Charles H. Cooley อ้างถึงใน ณรงค์ เสียงประชา, 2541) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน ได้ให้ความหมายของกลุ่มปฐมภูมิว่า เป็นกลุ่มขนาดเล็กผู้คนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและอย่างเป็นกันเอง และเป็นความสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจทางอารมณ์ ตัวอย่างของกลุ่มปฐมภูมิ เช่นกลุ่มเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพื่อนบ้าน ครอบครัว ฯลฯ ส่วนกลุ่มทุติยภูมิเป็นกลุ่มสมาชิกที่มีความสัมพันธ์กันแบบไม่ใช่เป็นส่วนตัว (Interpersonal Relation) สมาชิกของกลุ่มขาดความอบอุ่นใจ เพราะทุกคนมุ่งแต่การปฏิบัติต่อกันตามระเบียบแบบแผน ขาดความเห็นอกเห็นใจกัน สมาชิกจะมีความรู้สึกขาดที่พึ่ง ขาดความเป็นกันเอง ตัวอย่างทุติยภูมิ เช่น มหาวิทยาลัย องค์กรต่างๆ
- 2) กลุ่มพวกเขา กลุ่มพวกเรา (We-Group and They Group) William G. Sumner เป็นผู้แบ่งกลุ่มคนออกเป็นกลุ่มพวกเขาและกลุ่มพวกเรา โดยถือเอาความรู้สึกของสมาชิกในกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการกำหนด เช่น ถ้าเขามีความรู้สึกว่าตนเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้คนใน

กลุ่มเป็นพวกเดียวกับเขา (We Feeling) มีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นมิตร ลักษณะเช่นนี้จัดเป็นกลุ่มพวกเรา ตัวอย่างของกลุ่มพวกเรา เช่นกลุ่มเพื่อนนักศึกษาพร้อมชั้นเรียน เพื่อนบ้าน ครอบครัว นักเรียนรุ่นเดียวกัน ฯลฯ ส่วนกลุ่มพวกเขา ก็คือ กลุ่มที่ประกอบด้วยผู้คนที่เราไม่มีความรู้สึกว่าจะห่างเหินจากเรา มีความรู้สึกว่าเป็นกลุ่มต่อต้าน เป็นคู่แข่ง ฯลฯ

- 3) กลุ่มคนระดับเดียวกันและกลุ่มคนหลายระดับ (Horizontal and Vertical) กลุ่มคนระดับเดียวกันหมายถึง กลุ่มคนที่ประกอบด้วยผู้คนที่อยู่ลำดับชั้นทางสังคมระดับเดียวกัน เช่นสโมสรอาจารย์ สมาคมแพทย์ ส่วนกลุ่มคนหลายระดับ หมายถึง กลุ่มคนที่ประกอบด้วยผู้คนที่ต่างระดับชั้นทางสังคมมาอยู่ร่วมกัน เช่นพุทธสมาคม สหกรณ์ ผู้บริโภค ซึ่งสมาชิกอาจประกอบด้วยบุคคลอาชีพต่างๆ ฐานะต่างกัน มีทั้งข้าราชการระดับสูง ลูกจ้างพ่อค้า นายธนาคาร ฯลฯ
- 4) กลุ่มคนที่จัดตั้งขึ้นเป็นแบบแผนและไม่มีแบบแผน (Organized and Unorganized) กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเป็นแบบแผน หมายถึงกลุ่มที่กำหนดระเบียบที่ใช้เป็นแนวปฏิบัติของสมาชิกในกลุ่ม กำหนดตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิก และโดยทั่วไป กลุ่มที่จัดตั้งเป็นระเบียบแบบแผนจะมีเป้าหมายของกลุ่มแน่นอน ตัวอย่างของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเป็นระเบียบแบบแผนหรือเป็นทางการ เช่น องค์การท่าเรือแห่งประเทศไทย พุทธสมาคม บริษัทฯลฯ ส่วนกลุ่มที่ไม่มีแบบแผนหรือเป็นทางการ ได้แก่ กลุ่มผู้ชุมนุมมารวมกันอยู่อย่างไม่เป็นทางการไม่มีระเบียบที่ใช้ในการปฏิบัติของกลุ่มที่แน่นอนผู้คนที่ติดต่อสัมพันธ์กันเป็นการส่วนตัว ตัวอย่างของกลุ่มชนิดนี้เช่น กลุ่มเพื่อนสนิท กลุ่มเพื่อนบ้าน
- 5) กลุ่มชนส่วนใหญ่และกลุ่มชนส่วนน้อย (Majority and Minority) กลุ่มชนส่วนใหญ่ หมายถึง กลุ่มคนที่มีจำนวนประชากรมากกว่ามีเอกลักษณ์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง และมีอำนาจทางการเมืองมากกว่าประชากรส่วนที่แตกต่างกันออกไป เช่นกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมและประวัติความเป็นมาอย่างเดียวกันกลุ่มชนที่นับถือศาสนา กลุ่มชนที่มีเชื้อชาติหนึ่งซึ่งมีจำนวนมากกว่าประชากรอีกส่วนหนึ่งที่เหลือ ตัวอย่างกลุ่มชนส่วนใหญ่ในประเทศไทย ได้แก่ กลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ กลุ่มที่เป็นเชื้อชาติไทย กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมไทยส่วนกลุ่มชนกลุ่มน้อย เป็นกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมและความต้องการในทางการเมือง ซึ่งแตกต่างไปจากชนส่วนใหญ่ ตัวอย่างในสังคมไทย เช่น ญวนอพยพ ชาวจีน กลุ่มผู้นับถือศาสนาอิสลาม

- 6) ชุมชนชนบทและชุมชนเมือง (Rural and Urban) กลุ่มสังคมอาจแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มคนที่มีชีวิตอยู่ในชนบทหรือนอกเขตเทศบาลและสุขภาพิบาล ซึ่งประกอบด้วยผู้คนที่อาชีพทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ วิธีการดำเนินชีวิตขึ้นอยู่กับธรรมชาติเป็นสำคัญ กับอีกกลุ่มหนึ่ง คือชุมชนเมือง เป็นกลุ่มคนที่มีในอาณาบริเวณใดบริเวณหนึ่ง ผู้คนมีอาชีพทางด้านบริการและงานอาชีพอื่น ๆ ที่ไม่ใช่อาชีพการเกษตร การดำเนินชีวิตขึ้นอยู่กับกำหนัดเวลาและการแบ่งแย่งงานการรับผิดชอบโดยเฉพาะความสัมพันธ์ของผู้คนเป็นไปตามหน้าที่ความรับผิดชอบ
- 7) กลุ่มสังคม อาจแบ่งเป็นกลุ่มการทำงาน (Task Oriented Group) ได้แก่กลุ่มคนที่ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมารวมตัวกันเพื่อร่วมกันทำงานหรือเพื่อแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไป ตัวอย่างของกลุ่มชนิดนี้ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตสินค้า กลุ่มผู้เลี้ยงสุกร อีกชนิดหนึ่งคือกลุ่มการสังคม (Socially Oriented Group) เป็นกลุ่มคนที่มารวมตัวกันเพื่อการคบหาสมาคมเพื่อการสังสรรค์สัมพันธ์กัน ตัวอย่างเช่น กลุ่มเพื่อน กลุ่มนักเรียนที่เรียนรุ่นเดียวกัน

เห็นได้ว่ากลุ่มทางสังคมของมนุษย์ในแต่ละกลุ่มนั้นมีสาเหตุและการรวมกลุ่มที่แตกต่างกันออกไปตามความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมนั้นๆ

สื่อโทรทัศน์จัดเป็นสื่อสารมวลชนประเภทหนึ่งที่มีบทบาทในสังคมมนุษย์ และทำให้เกิดการก่อตัวของคนในสังคมย่อยลงไปอีกระดับหนึ่ง McQuail (1997) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประเภทรูปแบบการก่อตัวของผู้รับสื่อสารมวลชนโดยใช้ สังคมและสื่อ (Typology of Mass Media Audience Formation) เป็นแหล่งกำเนิดและแบ่งระดับของการรวมกลุ่มเป็น ระดับ มหาภาค (Macro) และ ระดับจุลภาค (Micro) การก่อตัวลักษณะดังกล่าวจึงแตกออกเป็นหลายๆกลุ่มย่อยที่แตกต่างกันตามลักษณะของสังคมและการรับสื่อ ซึ่งภายใต้แหล่งกำเนิดที่เป็นสื่อที่พบว่ามีกลุ่มผู้ชมสื่อ (Audience of Medium) คือกลุ่มผู้ที่เกิดจากการคุ้นเคยหรือภักดีเป็นพิเศษต่อสื่อซึ่งในที่นี้คือสถานีโทรทัศน์ และอีกกลุ่มหนึ่งคือแฟนรายการโทรทัศน์ โดยกลุ่มนี้มักจะรับชมรายการที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจ ดังจะเห็นได้ว่า กลุ่มแต่ละกลุ่มที่เกิดขึ้นมานั้น ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของคนในสังคมและสื่อ การรับชมโทรทัศน์ร่วมกันก็เช่นเดียวกัน เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชม เพราะการรับชมโทรทัศน์ร่วมกันนั้นเป็นกิจกรรมกลุ่ม จึงทำให้ระหว่าง การรับชมโทรทัศน์ร่วมกัน นำมาซึ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ชมด้วยกันดังเช่น Lull (Lull, 1990) อ้างถึงใน Shaun Morres, 2005) ตั้งข้อสังเกตว่า ตัวแสดง เนื้อเรื่อง หัวเรื่องในโทรทัศน์ เป็นตัวเปิดบทสนทนา รวมทั้งโทรทัศน์ยังเป็นผู้ตั้งกฎพฤติกรรม (Behavioral Regulator) กล่าวคือโทรทัศน์คั่น

ช่วงเวลาและกิจกรรมของสมาชิกในครอบครัว เช่นเวลาทานอาหาร เวลานอนหลับ งานบ้าน ช่วงทำการบ้านและ เกี่ยวพันกับกิจกรรมและหน้าที่อย่างมากมาย

นอกเหนือจากเรื่องของพฤติกรรมการรับชมโทรทัศน์ร่วมกันที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้รับชมในข้อสันนิษฐานแรกแล้ว ผู้วิจัยยังตั้งประเด็นข้อสันนิษฐานที่ต่อเนื่องว่า การรับชมโทรทัศน์ร่วมกันของกลุ่มผู้ชมในชนบทนั้นเป็นการตอบสนองของความต้องการด้านสังคมและจิตใจ

การรับชมโทรทัศน์นั้นเป็นกิจกรรมที่ทำให้มนุษย์เรามีส่วนร่วมในสังคม โดยมีจุดประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการในหลายๆด้านแตกต่างกันออกไป McQuail, Blumler, and Brown (1972) (McQuail, Blumler, and Brown (1972) อ้างถึงใน James Lull, 1990) แบ่งประเภทการใช้โทรทัศน์ ของผู้ชมออกเป็นกลุ่มได้ดังนี้

1. เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา ปลดปล่อยอารมณ์ (Diversion, Escaping Routines and Problems, Emotional Release)
2. ความสัมพันธ์ส่วนตัว เพื่อคลายเหงา (Personal Relationship, Companionship)
3. เอกลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคล การอ้างอิงส่วนบุคคล สำรวจความเป็นจริง เสริมสร้างความเชื่อคุณค่า (Personal Identity, Personal Reference, Reality Exploration, Value Reinforcement)
4. ติดตามข่าวสาร (Surveillance)

นอกจากปัจจัยข้างต้นที่กล่าวมาแล้วนั้น การรับชมโทรทัศน์ร่วมกันนั้นยังเกี่ยวข้องกับความต้องการและสาเหตุ (Needs and Moives) ซึ่งสาเหตุที่เกี่ยวข้องทางด้านจิตใจของกลุ่มผู้รับชมคือ รับชมโทรทัศน์นั้นเป็น การรวมตัวและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Integration and Social Interaction) หาข้อมูลเงื่อนไขของฝ่ายตรงข้ามเพื่อที่จะเข้าร่วมกับคนอื่น ทั้งนี้การรับชมโทรทัศน์นั้นมีเงื่อนไขของกลุ่มอยู่เป็นนัย การเข้ากลุ่มหรือร่วมกลุ่มทางสังคมนั้นจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษารายละเอียดของเงื่อนไขของผู้รับชมร่วมกัน สาเหตุอีกข้อหนึ่ง คือการรับชมโทรทัศน์ เพื่อความบันเทิง (Entertainment) ผ่อนคลาย หลบหนีปัญหาทุกเรื่อง ฆ่าเวลา และ ความต้องการเพื่อความพึงพอใจด้านเพศ

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการศึกษา เรื่องการรับชมโทรทัศน์ร่วมกันของผู้ชมในชุมชนชนบท โดยจะศึกษาผ่านจากพฤติกรรมกรรับชมโทรทัศน์ของผู้รับชมและผลของการรับชมโทรทัศน์ร่วมกัน ที่มีผลต่อจิตใจและสังคมของผู้รับชมโทรทัศน์ร่วมกัน ผู้วิจัยจึงทำการค้นหางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่มีความสอดคล้องกับข้อสันนิษฐานในการทำวิจัยในครั้งนี้ David Morley (1995) ศึกษาการรับชมโทรทัศน์ของครอบครัวโดยใช้กรอบทางเพศ (The Gendered framework of Family viewing) งานวิจัยของ David Morley นี้จะเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเรื่องเพศที่มีผลต่อการรับชมโทรทัศน์ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่กลุ่มผู้รับชมโทรทัศน์เป็นเพศเดียวกัน

David Morley มองว่าการบริโภคสื่อโทรทัศน์เป็นเหตุการณ์ทางสังคมซึ่งสร้างแบบแผนการใช้เวลาว่าง การทำงาน รวมทั้งการแตกประเด็น เช่น ความชอบและการควบคุมเลือกรับชมรายการ นอกจากนี้แล้วเขายังมองว่าการรับชมโทรทัศน์เป็นกิจกรรมส่วนตัว โดยทำการเปรียบเทียบกับการรับชมภาพยนตร์

ในงานวิจัยของ Morley ได้ให้ความสำคัญและพิจารณาการบริโภคสื่อโทรทัศน์ของหน่วยพื้นฐานครอบครัว มากกว่าการรับชมแบบเดี่ยว (Individual Viewer) โดยคำถามการนำวิจัยของเขามีอยู่ว่า สมาชิกในบ้านตัดสินใจเลือกรับชมรายการโทรทัศน์อย่างไร โดยสมาชิกคนใดในครอบครัว ในช่วงเวลาไหน ชมรายการอะไร และการตอบสนองแตกต่างที่เป็นเรื่องพูดคุยภายในครอบครัว

หนึ่งในหัวข้อการทำการวิเคราะห์ในงานวิจัยชิ้นนี้ที่เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยของผู้วิจัยคือรสนิยมการรับชม (Style of Viewing) และ โทรทัศน์เกี่ยวข้องกับการพูดคุย (Television-Related Talk) รวมถึงหัวข้อที่เกี่ยวกับความชอบประเภทรายการ (Program-type preference)

วิจัยนิสัยการรับข่าวสารของประชาชนในหมู่บ้านชนบทไทย การวิจัยพบว่า ชาวชนบทไทยส่วนใหญ่พร้อมที่จะรับข้อมูลและข่าวสารจากสื่อมวลชนทุกประเภท ภายใต้เงื่อนไขของตัวประกอบหลายอย่าง ได้แก่ (สมควร กวียะ, 2523)

1. ความชอบอันเป็นลักษณะบุุคคล
2. ความสนใจที่ผูกพันกับวัย เพศ การศึกษา และอาชีพ
3. ความสะดวกในการรับสาร ซึ่งขึ้นอยู่กับเวลาและระบบการสื่อสาร ฐานะทางเศรษฐกิจ และโอกาสอำนวยของผู้รับสาร

วราภรณ์ เลิศวรสิริกุล (2542) ทำการวิจัยการชมรายการข่าวโทรทัศน์ของชาวชนบทในจังหวัดศรีสะเกษ การวิจัยดังกล่าวให้ความสำคัญของเนื้อหาข่าวที่นำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ให้กับกลุ่มประชาชนในเขตชนบท เพื่อหาพฤติกรรมการรับชมรายการ ประโยชน์จากรายการข่าวโทรทัศน์ และความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อข่าวโทรทัศน์ในปัจจุบัน

ภุขงค์ น้อยสง่า (2539) การใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ ของคนงานไร่อ้อยที่หมู่บ้านหนองประเสริฐ อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งทำการศึกษารูปแบบพฤติกรรมในการใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ของประชาชนคนงานไร่อ้อย เพื่อตอบสนองความต้องการ และศึกษาผลกระทบของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ที่มีต่อ วิถีชีวิตของคนงานไร่อ้อย จากการวิจัยในครั้งนั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างคนงานไร่อ้อย ผู้ใช้สื่อมวลชนในปริมาณที่มากเกิดจากความต้องการจำเป็น (Needs) 4 ประการคือ

1. ความต้องการด้านอารมณ์ (Affective Need)
2. ความต้องการความมั่นใจและสถานภาพ (Integrative Need)
3. ความต้องการข่าวสารความรู้และความเข้าใจ (Cognitive Need)
4. ความต้องการหลีกเลี่ยงสภาพความเป็นจริงชั่วขณะ (Escape Need)

สิทธิรัตน์ น้อยสง่า (2544) พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนและการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่นโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำฆ้อง อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยหาความแตกต่างของพฤติกรรมนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้สื่อรวมทั้งค้นหาการเรียนรู้ที่นักเรียนวัยรุ่นได้จากสื่อ งานวิจัยชิ้นนี้ค้นพบว่าองค์ประกอบด้านประชากร ของตัวนักเรียนในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมากได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาอาชีพของครอบครัวก็เป็นเหตุผลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้สื่อโทรทัศน์ ในชีวิตประจำวัน เช่น นักเรียนชายในกลุ่มผู้ใช้สื่อมวลชนมักชอบเปิดรับ รายการกีฬา มากกว่านักเรียนหญิง

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่ผู้วิจัยกล่าวมาในบทที่ 2 นี้ มีความสอดคล้องกับข้อสันนิษฐานของงานวิจัยที่ว่าการรับชมโทรทัศน์ร่วมกันของกลุ่มผู้ชมในชนบทนั้นมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มผู้รับชมโทรทัศน์ร่วมกัน รวมทั้งยังเป็นการตอบสนองความต้องการทางด้านสังคมและจิตใจของกลุ่มผู้ชม

ดังนั้นแล้ว แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆที่ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมและกล่าวไว้ในบทที่ 2 นี้ จะได้นำไปเป็นกรอบ และแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัยในบทที่ 3 อย่างละเอียดสมบูรณ์ต่อไป